

trzebną. Należy mieć też nadzieję, że prezentowany słownik stanie się zachętą dla innych do realizacji podobnych przedsięwzięć.

Bydgoszcz-Kraków

PRZEMYSŁAW DEC

KS. ANTONI PACIOREK, *Ewangelia umiłowanego ucznia*, Red. Wyd. KUL, Lublin 2000, ss. 422.

Ks. prof. Paciorek jest długoletnim wykładowcą Pisma Świętego i cenionym tłumaczem literatury starożytnej. Jako kierownik Katedry Egzegezy Ksiąg Narracyjnych Nowego Testamentu na Wydziale Teologicznym KUL, zajmuje się szczególnie badaniami nad tekstem i orędziem Ewangelii. Jest też redaktorem naukowym tzw. „Biblii Lubelskiej”, wydawanej przez Katolicki Uniwersytet Lubelski. W ramach tej serii przygotował m.in. nowy przekład Ewangelii św. Jana z komentarzem. Czekając na jego publikację, przygotował jednocześnie niniejszą pracę, która jest wprowadzeniem w zagadnienia literackie i teologiczne czwartej Ewangelii. Wiadomo, jak trudne są to zagadnienia i jak wiele problemów ciągle czeka na wyjaśnienie. Wielu egzegetów strawiło życie na studiowaniu tej jednej Ewangelii i umierało w przekonaniu, że nie można jej zgłębić do końca. Stąd nasza wielka wdzięczność dla Autora za przybliżenie polskiemu czytelnikowi przesłania, jakie od wieków niesie „Ewangelia umiłowanego ucznia”. Już w „Słowie wstępnym” znajdujemy wyjaśnienie tytułu książki: „Autor publikacji prezentuje pogląd, że pod tym zagadkowym określeniem ukrywa się Jan Apostoł”. Zarazem jednak wskazuje, że „każdy uczeń Chrystusa jest Jego umiłowanym uczniem!” (s. 16).

Książka składa się z trzech odrębnych części. Część pierwsza (ss. 21-154) dotyczy problematyki historyczno-literackiej Ewangelii św. Jana. Omawia w niej Autor zawile kwestie wstępne, niezbędne dla zrozumienia orędzia natchnionej Księgi. W dziewięciu rozdziałach tej części zostały przedstawione kolejno problemy jedności literackiej IV Ewangelii, jej autorstwa, środowiska powstania, związki z synoptykami, tło religijno-duchowe, adresaci i cel IV Ewangelii, niektóre właściwości jej stylu, historia i teologia, wreszcie struktura Janowej Ewangelii.

Część druga (ss. 157-279) omawia ważniejsze tematy teologiczne św. Jana: objawienie — wiara — zbawienie, a także chrystologię tej Ewangelii, jej eklezjologię i eschatologię. Jest to pierwsze w języku polskim tak obszerne opracowanie niezwykle głębokiej nauki „duchowej Ewangelii”. Autor wykorzystał najnowsze opracowania tematu, odsyłając także do polskiej literatury, choć nie jest ona zbyt bogata.

Trzecia wreszcie część książki (ss. 283-393) to „komentarz praktyczny” do Ewangelii św. Jana. Jego praktyczność polega na tym, że nie obciąża czytelnika egzegezą greckich pojęć ani odsyłaczami do fachowej literatury. Tekst święty zo-

stał podzielony na perykopy wyodrębnione metodą literacką. Na początku każdej perykopy odsyła Autor dyskretnie do monograficznych opracowań, po czym w sposób przystępny wprowadza czytelnika w myśl hagiografa. Dzięki temu lektura komentarza nie jest nużąca, a jednocześnie pozwala śledzić narrację Ewangelisty, co nie jest przecież tak łatwe.

Całość zamyka obszerny wykaz bibliografii (ss. 399-417) oraz indeks osobowy (ss. 419-422), w którym pośród wytrawnych znawców IV Ewangelii figurują również polskie nazwiska (Gryglewicz, Mędała, Stachowiak i inni). Niewątpliwie ks. Paciorek wpisuje się poprzez swoją cenną monografię w poczet wiarygodnych przewodników na trudnych ścieżkach „Ewangelii umiłowanego ucznia”.

Częstochowa

KS. ANTONI TRONINA

O. AUGUSTYN JANKOWSKI OSB, *Trwajcie mocno w wierze (1 Kor 16, 13). Wołanie Nowego Testamentu o prawowierność, Tyniec — Wydawnictwo Benedyktynów, Kraków 1999, s. 256.*

W czasie mody na pluralizm, także w teologii, ukazują się publikacje o ortodoksji i ortopraktyce (ή ὀρθοδοξία, ή ὀρθοπράξις)¹. Ich pisanie wynika z troski o zachowanie prawowierności w nauczaniu wiary i w postępowaniu według niej. Zwracam uwagę na obecność tychże haseł i ich wyjaśnienie w *Zwięzłym słowniku teologicznym* Geralda O'Collinsa SJ, Edwarda G. Farrugii SJ². Pierwsze słowo jest bardziej znane, bo Kościół na Wschodzie kojarzony z Bizancjum jako stolicą, tak siebie określa. Pozostał on przy pierwotnej tradycji, eksponując nauczanie Ojców Kościoła i raczej uległ w ciągu wieków stagnacji. Zaś Kościół na Zachodzie, wiązany z Rzymem jako stolicą, bardziej dynamiczny i pragmatyczny, kierując się zasadą *Ecclesia semper reformanda* (Kościół wciąż reformowalny), poszedł drogą *aggiornamento* już w I tysiącleciu chrześcijaństwa. To tłumaczy narosłe z czasem między nimi różnice. Niemniej nie można powiedzieć, żeby którykolwiek z nich, mimo różnych obrządków, sprzeniewierzył się temu, co stanowi istotę chrześcijaństwa i jest zawarte w Nowym Testamencie, który wyjaśnia to, co było i jest ukryte w Starym Testamencie. Z tego stanu rzeczy wynika zmaganie się w chrześcijań-

¹ Warto wskazać tu na dzieło profesora z Fuldy JOSEFA ZMIJEWSKIEGO, *Das Neue Testament — Quelle christlicher Theologie und Glaubenspraxis. Aufsätze zum Neuen Testament und seiner Auslegung*, Stuttgart 1986. Artykuły w trzeciej części tego dzieła aktualizują krąg problemów *teologia — wiara — praktyka*. Teologia wyrasta z praktyki wiary i ona jest jej celem. Należy się także dzisiaj bronić przed błędnym oddzieleniem ortodoksji od ortopraktyki, uważa tenże autor.

² GERALD O'COLLINS SJ, EDWARD G. FARRUGIA SJ, *Zwięzły słownik teologiczny*. Przełożył ks. Jan Ożóg SJ, WAM, Kraków 1993, s. 174-175, 293 (ortodoksja, ortopraxis, zob. właściwe postępowanie).